महाराष्ट्र शासन
कृषि विभाग
जवस पिकातील एकात्मिक पिक व्यवस्थापन

जवस हे रब्बी हंगामातील कमी खर्चाचे महत्त्वाचे तेलबिया पिक आहे. त्याचा उपयोग तेल व धागा निर्मितीसाठी केला जातो. तसेच जवस तेलामध्ये ५८%, ओमेगा-३, मेदाम्ल आणि अ‍ॅटी ओक्सीडेंट आहेत. त्यामुळे ह्रदय रोगाला कारणीभुत असलेले विकार, रक्तदाब, कोलेस्ट्रॉल, ट्रायग्लिसराईड यांचे प्रमाण कमी होते. संधीवात सुसह्य होतो. मधुमेह आटोक्यात येतो. कर्करोग व इतर रोगांना प्रतिकार शक्ती निर्माण होते. म्हणुन या बहुगुणी जवसाचे दैनंदीन आहारात घेणे उपयोगी ठरते. या पिकास थंड हवामान उपयुक्त असुन हे पिक जिरायती आणी बागायती लागवडीस योग्य आहे.

अ.क्र.	बाब	निविष्ठा / तंत्रज्ञान
१	जमीन	➢ मध्यम ते भारी ओलावा टिकवुन ठेवणारी जमीन निवडावी.
२	पुर्व मशागत	➢ हेक्टरी १० गाडया चांगले कुजलेले शेणखत टाकुन, वखराच्या दोन पाळया देऊन जमीन भुसभुशीत करावी.
३	पेरणीची वेळ	➢ कोरडवाहु पिकाची पेरणी १५ ऑक्टोंबर ते ३१ ऑक्टोंबर पर्यंत व बागायती पिकाची पेरणी १ ते ७ नोव्हेंबर पर्यंत करावी.
४	बिजप्रक्रिया	➢ पेरणी पुर्वी बियाण्यास थायरम ३ ग्रॅम किंवा कार्बेडेन्झीम २ ग्रॅम /किलोस चोळावे. त्यानंतर ३ तासांनी अ‍ॅझोटोबॅक्टर २० ग्रॅम पी.एस.बी. २० ग्रॅम /किलो बियाणे बिजप्रक्रिया करावी.
५	सुधारीत वाण	➢ जवस पिकाच्या आधिक उत्पादनासाठी सुधारित वाणाची निवड करावी. ➢ एन एल – ९७ – परिपक्व होण्याचा कालावधी – ११५ ते १२० दिवस, उत्पादन हेक्टरी ६ ते १२ क्विंटल, तेलाचे प्रमाण – ४४ टक्के. ➢ पिकेव्ही एन एल २६० – परिपक्व होण्याचा कालावधी – १०५ ते ११४ दिवस, उत्पादन हेक्टरी कोरडवाहु ६ ते १२ क्विंटल ओलीताखाली ९ ते १८ क्विंटल, तेलाचे प्रमाण –३८ टक्के.
६	आंतरपिक	➢ जवस + हरभरा (४:२), जवस + करडई (४:२), जवस + मोहरी (५:१),या प्रमाणात पेरणी करता येते. दोन रांगेमधील अंतर ३० से.मी. ठेवावे.
७	बियाणे मात्रा	➢ २५ किलो / हेक्टरी
८	रासायनिक खत	➢ कोरडवाहुसाठी – २५ किलो नत्र, २५ किलो स्फुरद, १५ किलो गंधक / हेक्टर ➢ ओलीतासाठी – ६० किलो नत्र, ३० स्फुरद, १५ किलो गंधक / हेक्टर
९	ओलित व्यवस्थापन	➢ या पिकास दोन ओलीताची आवश्यकता आहे. पहिले ओलीत पिक फुलोरा अवस्थेत (४० ते ४५ दिवसांनी) असतांना व दुसरे बोंडे (६५ ते ७० दिवसांनी) धरतांना द्यावे.
१०	आंतर मशागत	➢ पेरणी नंतर २५ ते ३० दिवसांनी पहीली डवरणी व गरजेनुसार एक निदंनी करणे आवश्यक आहे.
११	पिक काढणी	➢ पिकाची पाने व घाटे (बोंडया) पिवळया पडल्यावर पिक काढणीस योग्य समजावे. पिकाची काढणी विळयाच्या सहाय्याने करावी. कापणी झाल्यानंतर ४ ते ५ दिवसांनी वाळवुन मळणी करावी व बी योग्य प्रकारे साठवुन ठेवावे.

१२	उत्पादन	➢ कोरडवाहु – ६ ते १२ क्विंटल/ हेक्टरी ➢ बागायती – ९ ते १८ क्विंटल/हेक्टरी
किड व रोग		**एकात्मीक व्यवस्थापन**
गादमाशी		ही किड नियंत्राणाकरीता कळी अवस्थेपासुन अझाडिरॅक्टीन ३०० पी पी एम ५० मि.ली. किंवा ॲसीटामाप्राईड २० एस.पी. २ ग्रॅम किंवा इमिडाक्लोरोप्रीड १७.८ एस.एल. २.५ मिली/ १० लिटर पाण्यात मिसळुन फवारणी करावी
अल्टरजेरीया ब्लाईट (करपा)		कार्बेनडीझंम किंवा मॅकोझेब २५ ग्रॅम / १० लिटर पाणी
भुरी		नियंत्राणकरीता गंधक २५ ग्रॅम / १० लिटर पाणी
मर		रोग नियंत्रणाकरीता बिजप्रक्रिया थायरम ३ ग्रॅम/ किलो किंवा ५ ग्रॅम ट्रायकोडर्मा व्हिरीडी बियाण्यास चोळावे.

प्रकल्प संचालक, आत्मा तथा
जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, वाशिम
(नविन प्रशासकिय ईमारत, दुसरा मजला रुम नं. २०९, २१०, २११, २१२)
फोन नं. ०७२५२-२३५८१३, ई मेल –dsaowashim@gmail.com